

Gevoel krijgen bij de kunststofmarkt

Na 2014 staan gemeenten als ketenregisseur aan de lat voor het sorteren van kunststof verpakkingsafval. Als ze dat willen, mogen ze de gesorteerde kunststofstromen zelf vermarkten. De opgave uit de Raamovereenkomst Verpakkingen krijgt op uiteenlopende wijze handen en voeten, zo leert een rondgang door het land.

Hoe groter de schaal hoe beter, als het om het sorteren van kunststof verpakkingsafval gaat. En hoe hoger het percentage hergebruikt kunststof, des te hoger de inkomsten. Gemeenten ontvangen in 2015 een vergoeding van 815 euro per ton hergebruikte kunststof. Wat ze in de jaren erna krijgen is nog onderwerp van onderhandeling. Maar dat zijn dus de enige zekerheden die gemeenten hebben, wanneer ze volgend jaar verantwoordelijk zijn voor het sorteren en vermarkten van het ingezamelde verpakkingskunststof.

Ede

In Ede liggen alle opties nog open. Met drie andere gemeenten uit het Gelderse is de 110 duizend inwoners tellende stad lid van het afvalsamenwerkingsverband ACV. Ook die schaal is nog veel te klein, weet Freek Fokkert, beleidsmedewerker afval en milieu van Ede. "Of we sluiten ons aan bij een van de grote samenwerkingsverbanden of we gaan werken via ARN, dat ook sorteeractiviteiten heeft. We zijn aandeelhouder in dit bedrijf." Massa is kassa. Een groter volume levert bij aanbestedingen een gunstigere prijs op, "maar of dat bij kunststofafval het geval is, moeten we nog zien", zegt Fokkert. Er heerst nog veel onduidelijkheid. Als aan een aantal voorwaarden is voldaan, vervalt in 2015 de wettelijke statiegeldplicht op grote petflessen. Dan komt er een grote extra afvalstroom beschikbaar. "We weten niet hoe de samenstelling van het kunststof na 2014 zal zijn en hoe groot het aandeel onbruikbare reststroom is. Dat is wel van belang voor het vaststellen van de vergoeding en de prijs waar het kunststof voor wordt vermarkt. Enige flexibiliteit zouden we dan ook graag in onze aanbesteding inbouwen."

Het liefst zou Ede het sorteertarief mee willen laten wegen met het hergebruikpercentage. Fokkert kent de discussie dat verwerkers van het gesorteerde kunststof de zuiverheidsgraad, zoals deze in de DKR-normen staat voorgeschreven, te laag vinden. In de maarteditie van GRAM waarschuwde bestuurslid Bernard Merx van brancheclub NRK van de rubber- en kunststofindustrie, dat gemeenten met de huidige sorteerspecificaties afzetproblemen zullen krijgen. Gemeenten zullen in ieder geval hun kunststoffracties beter moeten laten sorteren. "Van belang is inderdaad een zo hoog mogelijk kwaliteit aan te bieden", zegt Fokkert, "maar wat kost extra zuiverheid aan extra inspanningen? Dat hogere prijskaartje moet wel in de juiste verhouding staan."

Transparant

Volgens Fokkert is de markt nog weinig transparant. "Als gemeente zijn we maar een onderdeel in de keten en doen we alleen de inzameling. We hebben er weinig zicht op welke Nederlandse partijen er zijn om het kunststof te verwerken in nieuwe producten. Dan pas kun je goede sorteerafspraken maken. Als overheid willen we een rol spelen in de circulaire economie. Dit is nu nog een stip aan de horizon, want we kunnen sturen op slimme ontwerpen van producten voor een optimaal

hergebruik. Dan moeten wel alle partijen aan tafel zitten. We willen graag een rol spelen in het grotere geheel. Wie dat gaat trekken, is nog onduidelijk. Op deze vraag is nog geen pasklaar antwoord. Niemand voert vooralsnog de regie op dit onderwerp."

Limburg

De 32 gemeenten in Afvalsamenwerking Limburg (ASL) zijn vergevorderd met het organiseren van een aanbesteding. "We geven de voorkeur aan een hoofdpartij die ons volledig ontzorgt", zegt ambtelijk secretaris Math Oehlen. "Dat past binnen onze traditie. Een aantal deelnemers in ASL zal overslaglocaties en transport zelf organiseren. Een aantal overweegt daarbij aan te sluiten. Het overgrote deel van onze gemeenten beschikt zelf niet over grootschalige infrastructuur van overslag en transport." ASL verwacht dat de hoofdaannemer in een makelaarsrol voldoende capaciteit weet te regelen voor de jaarlijks vijftien duizend ton brongescheiden kunststof verpakkingsafval uit de Limburgse gemeenten. "Verder gaan we ons er zo min mogelijk mee bemoeien. Onze eerste optiek is dat de gemeenten voldoende vergoeding voor hun inzamelprestatie toucheren. En dat doel is tegelijkertijd gediend met een zo groot mogelijk percentage uitgesorteerd materiaal. We gaan zelf geen operationele activiteiten organiseren." ASL streeft naar overeenkomsten op langere termijn. "Initieel hanteren we een periode van twee jaar. Als de partner een hoog hergebruikpercentage weet te realiseren of meedenkt in het sluiten van grondstoffenketens in de regio, dan gaan we een langdurigere relatie aan. Zo niet, dan knippen we het contract weer op." Oehlen moet nog een slag om de arm houden. Over een maand is duidelijk of de gemeenten het bestek definitief onderschrijven. De winnaar van de aanbesteding zal tijdig bekend moeten zijn, "anders kom je met de uitvoering in de problemen. Er moeten straks wel honderden vrachtwagens gaan rijden", zegt Oehlen.

'Mid East'

De afvalsamenwerkingsverbanden lijken het voortouw te nemen bij de invulling van de nieuwe opgave die volgens de eind 2012 beklonken Raamovereenkomst Verpakkingen in januari 2015 ingaat. De eerste grote aanbesteding werd eind februari gelanceerd. Area, Avu, Berkel Milieu, Circulus, GAD en Rova bundelen hierin de krachten om een partij te vinden voor de sor-

tering van zo'n 31 duizend ton kunststof (naast een klein tonnage aan blik en drankenkartons). De winnaar mag acht jaar aan de slag voor het collectief dat in de wandelgangen van de afvalsector de bijnaam Mid East heeft gekregen. Hiervoor moet hij wel een minimum hergebruikspercentage kunststoffen garanderen. De partijen in 'Mid East' gaan de gesorteerde kunststofstromen niet zelf vermarkten. Die activiteit wordt ook aanbesteed, maar dan voor telkens twee jaar.

Midwaste

Een partij die het zelf vermarkten van het gesorteerde kunststof serieus overweegt is Midwaste. "Wellicht nog niet de eerste twee jaar, maar wel op termijn", lichten directeur Machiel van Haaften en projectmanager kunststoffen Jurgen de Jong toe op hun kantoor in Delft. Bij de coöperatieve vereniging Midwaste zijn twaalf overheidsgedomineerde inzamelbedrijven en -diensten aangesloten uit Zuid-Holland, Brabant, Gelderland en Friesland. "We willen de kunst van het vermarkten in loop der jaren opbouwen. Het gevoel erbij in de vingers krijgen om er het optimale voor onze leden uit te halen", zegt Van Haaften. In 'zelf vermarkten' klinkt de echte ondernemersgeest door. Toch wil Van Haaften dat beeld corrigeren. "We hebben geen commerciële bedoelingen, maar behartigen puur de belangen van onze leden om de rol van ketenregisseur zo goed mogelijk vorm te geven."

De Jong is verantwoordelijk voor wat bij Midwaste het 'kunststof-regiemodel' heet. "We willen met de sorteerder de afspraak maken de hergebruikslat hoog te leggen. Als we van 75 naar 80 procent te hergebruiken kunststof kunnen gaan, is dat een aanzienlijke winst.

Hoe groter het hergebruik, des te hoger de vergoedingen voor onze leden." De aanbesteding wordt in april gepubliceerd, verwachten Van Haaften en De Jong. Het volume aan brongescheiden kunststof dat de Midwaste-leden aanbieden, is rond de 30 duizend ton. Door de onduidelijke toekomstontwikkelingen, kiest Midwaste voor een korte contractduur van twee jaar. "Over de hoogte van de vergoedingen voor de komende jaren is immers nog weinig zeker", zegt Van Haaften. "Verder schrijden ook technische ontwikkelingen voort en neemt het volume mogelijk toe als ook de grote petflessen erbij komen."

Commerciëler

Een partij die zich al duidelijk commerciëler presenteert, is Kunststof Hergebruik. Nu nog draagt deze organisatie tot de jaarwisseling volledig zorg voor de fase na de gemeentelijke inzameling: overslag, transport, sortering en recycling van al het in Nederland ingezamelde verpakkingskunststof. Dat doet het bedrijf in opdracht van Afvalfonds Verpakkingen, de organisatie van het verpakkende bedrijfsleven (supermarkten en merkfabrikanten). Sinds kort is Kunststof Hergebruik eigendom van het bedrijf 2 Circular Value van Ruud Sondag, voormalig bestuursvoorzitter van Van Gansewinkel. Al zit de verpakkende industrie op de achterbank, benadrukt Joris van der Meulen. De directeur van Kunststof Hergebruik ziet een continuerende rol voor zijn organisatie als ketenregisseur. "We hebben laten zien dat we in het afgelopen jaar zo'n 115 duizend ton kunststof weg hebben weten te zetten." Kunststof Hergebruik heeft een landsbrede infrastructuur opgezet, waarin een veertigtal overslagstations zijn gecontracteerd en vijf sorteerinstallaties; eentje in ons land (SITA in Rotterdam) en vier in Duitsland (Tönsmeier in Koblenz en Remondis en DKR in Kempen en Kerpen). Partijen die zich overigens, zo verwacht menigeen, rechtstreeks bij gemeenten en samenwerkingsverbanden gaan melden. Van der Meulen zegt nadrukkelijk naar de lopende en toekomstige aanbestedingen te kijken. "Ook praten we met individuele gemeenten die het sorteren en vermarkten zelf willen regelen. Het is niet perse interessant je bij de grote samenwerkingsverbanden aan te sluiten.

Stel dat jouw afval straks kilometers moet reizen. We hebben als regieorganisatie veel kennis en expertise in huis en vertrouwen erop gemeenten een optimaal sorteer- en hergebruiksresultaat en de gewenste flexibiliteit te kunnen bieden.”

Geen afzet problemen

Van der Meulen ziet niet waarom gemeenten met de huidige sorteerkwaliteit afzetproblemen zouden krijgen. “We verkopen de gesorteerde kunststoffen aan zo’n zeventig recyclers. Dat zijn bedrijven die het kunststof opwerken tot grondstof of het materiaal direct toepassen in nieuwe producten. Allemaal binnen Europa, een belangrijk deel ook in eigen land. Ik heb niet de indruk dat er extra handelingen nodig zijn om het kunststof op een nog hogere zuiverheidsgraad te krijgen. Al onze verwerkers zijn gecertificeerd. Dit is belangrijk voor ons, omdat we zo kunnen aantonen dat de tonnen kunststof die we bij hen afzetten, daadwerkelijk gerecycled worden en dus meetellen voor de hergebruiksdoelen. De Inspectie Leefomgeving en Transport heeft in eerdere rapporten bevestigd dat er hergebruik wordt gerealiseerd conform de eisen uit de Raamovereenkomst.”

Verstoring

Dan zijn er nog de blik en drankverpakkingen. In Ede maakt Fokkert meteen duidelijk dat die voorlopig niet meegenomen worden. “De combinatie hiervan met kunststof kan tot enorme verstoring leiden en dat kan je veel geld kosten. Bovendien is er voor drankkartons nog niets geregeld”, zegt hij. De Jong van Midwaste sluit zich hierbij aan. “Liever niet combineren met kunststof, al zullen we hier op termijn wel rekening mee moeten houden.” Directeur Van der Meulen van Kunststof Hergebruik zegt de sortering en recycling van gecombineerde stromen van kunststof, blik en drankpakken te ondersteunen, als gemeenten daarom vragen. “Gemeenten moeten zich echter realiseren dat bij de interactie van deze stromen het risico bestaat dat de hergebruiksscore lager uitvalt. Dit kan dus een lagere vergoeding opleveren. Gemeenten moeten zich hier wel van bewust zijn. Al zullen we een optimaal hergebruik garanderen.”

Binnen de ASL-gelederen combineert alleen Horst aan de Maas de kunststoffeninzameling met die van blik en drankkartons. “Dat zal de winnaar van de aanbesteding moeten faciliteren”, licht Oehlen toe. “Horst aan de Maas heeft aangegeven deze aanpak te willen continueren. Al zal ze uiteraard het sorteren, net als nu, zelf moeten bekostigen.” Voor de andere ASL-leden, weet Oehlen, is gecombineerde inzameling een wens op termijn. Uiteindelijk zal het landelijke beleid bepalend zijn, alsook de vraag of binnen Limburg drankkartons verwerkt zullen gaan worden bij Van Houtum in Swalmen. “Als dat laatste het geval zal zijn, dan heeft het weinig zin om drankkartons samen met andere stromen in te zamelen. Dan kan men die stroom beter apart houden en rechtstreeks naar Swalmen rijden.” De ASL-secretaris begrijpt niet dat er rond de gecombineerde inzameling met drankkartons nationaal geen uitspraak is. Een gebrek aan overall regie, meent Oehlen. “Met haar programma Van Afval naar Grondstof wil staatssecretaris Mansveld de winst van grondstoffen uit het restafval maximaliseren. Dan snap ik niet hoe ze alles nog steeds per materiaalstroom blijft regelen. Waarom niet alles in één keer?”

Netwerkinfo:

Gemeente Ede, Freek Fokkert (beleidsmedewerker Afval & Milieu), freek.fokkert@ede.nl, www.ede.nl.
Vereniging Afvalsamenwerking Limburg, Math Oehlen (ambtelijk secretaris), m.oehlen@weert.nl, www.afvalsamenwerkinglimburg.nl.
Midwaste, Machiel van Haaften (directeur), m.van.haaften@midwaste.nl, www.midwaste.nl, nl.linkedin.com/in/machielfvanhaaften, twitter: @midwastedelft;
Jurgende Jong (projectmanager kunststoffen), j.de.jong@midwaste.nl, nl.linkedin.com/in/jurgendejong, twitter: @jgdejong
Kunststof Hergebruik, Joris van der Meulen (directeur) jvandermeulen@kunststofhergebruik.nl, www.kunststofhergebruik.nl, nl.linkedin.com/in/jorisvandermeulen.

Tekst: Pieter van den Brand